EUROOPA KOHTU OTSUS (kolmas koda)

18. detsember 2008 *

Liidetud kohtuasjades C-101/07 P ja C-110/07 P,

mille ese on Euroopa Kohtu põhikirja artikli 56 alusel esitatud kaks apellatsioonkaebust, mille esitasid vastavalt 20. ja 19. veebruaril 2007

Coop de France bétail et viande, varem Fédération nationale de la coopération bétail et viande (FNCBV), asukoht: Pariis (Prantsusmaa), esindaja: advokaat M. Ponsard, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis (C-101/07 P),

Fédération nationale des syndicats d'exploitants agricoles (FNSEA), asukoht: Pariis,

Fédération nationale bovine (FNB), asukoht: Pariis,

Fédération nationale des producteurs de lait (FNPL), asukoht: Pariis,

* Kohtumenetluse keel: prantsuse.

Jeunes agriculteurs (JA), asukoht: Pariis,

esindajad: advokaadid V. Ledoux ja B. Neouze (C-110/07 P),

apellandid,

teised menetlusosalised:

Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: A. Bouquet ja X. Lewis, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis,

kostja esimeses astmes,

Prantsuse Vabariik, esindajad: G. de Bergues ja S. Ramet,

menetlusse astuja esimeses astmes,

EUROOPA KOHUS (kolmas koda),

koosseisus: koja esimees A. Rosas, kohtunikud A. Ó Caoimh, J. N. Cunha Rodrigues, J. Klučka ja U. Lõhmus (ettekandja),

kohtujurist: J. Mazák,
kohtusekretär: R. Grass,

arvestades kirjalikku menetlust,

olles 17. aprilli 2008. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

arvestades 2. oktoobri 2008. aasta suulise menetluse uuendamise määrust,

olles 16. oktoobri 2008. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Apellatsioonkaebustes paluvad Coop de France bétail et viande, varem Fédération nationale de coopération bétail et viande (edaspidi „FNCBV”) (kohtuasjas C-101/07 P) ning Fédération nationale des syndicats d’exploitants agricoles (edaspidi „FNSEA”),

Fédération nationale bovine (edaspidi „FNB”), Fédération nationale des producteurs de lait (edaspidi „FNPL”) ja Jeunes agriculteurs (edaspidi „JA”) (kohtuasjas C-110/07 P) Euroopa Kohtul tühistada Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohtu 13. detsembri 2006. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-217/03 ja T-245/03: FNCBV jt *vs.* komisjon (EKL 2006, lk II-4987, edaspidi „vaidlustatud kohtuotsus”), milles Esimese Astme Kohus esiteks vähendas Euroopa Ühenduste Komisjoni 2. aprilli 2003. aasta otsusega 2003/600/EÜ, mis puudutab EÜ artikli 81 kohaldamise menetlust (juhtum COMP/C.38.279/F3 – Prantsuse veiseliha) (ELT L 209, lk 12; edaspidi „vaidlustatud komisjoni otsus”), määratud trahvi ja teiseks jättis vaidlustatud komisjoni otsuse tühistamise nõude põhilises osas rahuldamata.

Õiguslik raamistik

2 Nõukogu 6. veebruari 1962. aasta määruse nr 17 esimene määrus asutamislepingu artiklite [81] ja [82] rakendamise kohta (EÜT 1962, 13, lk 204; ELT eriväljaanne 08/01, lk 3) artikli 15 lõikes 2 on sätestatud:

„2. Komisjon võib otsusega määrata ettevõtjatele või ettevõtjate ühendustele trahvi 1000 – 1 000 000 arvestusühikut või sellest suurema summa ulatuses, mis ei ületa 10% iga rikkumises osalenud ettevõtte eelneva aasta käibest, kui need tahtlikult või hooletusest:

a) rikuvad [EÜ] artikli [81] lõiget 1 või [EÜ artiklit 82]; või

b) rikuvad artikli 8 lõike 1 alusel määratud kohustusi.

Trahvisummat määrates võetakse arvesse nii rikkumise raskusastet kui ka kestust.”

3 Komisjoni teatise „Suunised määruse nr 17 artikli 15 lõike 2 ja ESTÜ asutamislepingu artikli 65 lõike 5 kohaselt määratavate trahvide arvutamise meetodi kohta” (EÜT 1998, C 9, lk 3; ELT eriväljaanne 08/01, lk 171; edaspidi „suunised”) punkti 5 alapunktis c on sätestatud:

„Ettevõtjate ühendustega seotud juhtumite puhul tuleks otsuseid võimaluste piires suunata ja trahvid määrata üksikutele ettevõtjatele, kes kuuluvad ettevõtjate ühendusse.

Kui see ei ole võimalik (nt kui sidusettevõtjaid on mitu tuhat), tuleks määrata ettevõtjate ühendusele üldtrahv, mis arvutatakse eespool kirjeldatud põhimõtete alusel, kuid mis on samaväärne üksikute trahvide kogusummaga, mis oleks määratud ettevõtjate ühenduse igale liikmele, välja arvatud ESTÜ asutamislepinguga hõlmatud juhtudel”.

4 Nõukogu 4. aprilli 1962. aasta määruse nr 26, millega kohaldatakse teatavaid konkurentsieeskirju põllumajandussaaduste ja toodete tootmise ja nendega kauplemise suhtes (EÜT 1962, 30, lk 993; ELT eriväljaanne 03/01, lk 6), artiklis 1 on sätestatud, et EÜ artikleid 81–86 ja nende rakendussätteid kohaldatakse kõikide EÜ artikli 81 lõikes 1 ja artiklis 82 osutatud kokkulepete, otsuste ja tegevuste suhtes, mis on seotud EÜ

asutamislepingu I lisas loetletud toodete tootmise või nendega kauplemisega, muu hulgas elusloomad ning liha ja söödavad rupsid, kui selle määruse artiklist 2 ei tulene teisiti.

5 Nimetatud määruse artikli 2 lõikes 1 on sätestatud:

„[EÜ] artikli [81] lõiget 1 ei kohaldata selliste eelmises artiklis nimetatud kokkulepete, otsuste ja tegevuste suhtes, mis moodustavad siseriikliku turukorralduse lahutamatu osa või mida on vaja [EÜ] artiklis [33] sätestatud eesmärkide saavutamiseks. Eelkõige ei kohaldata seda ühe liikmesriigi põllumajandustootjate, põllumajandustootjate ühenduste või sellistest ühendustest moodustatud liitude kokkulepete, otsuste ja tegevuste suhtes, mis käsitlevad põllumajandussaaduste ja toodete tootmist või müüki või ühiste seadmete kasutamist põllumajandussaaduste ja toodete ladustamiseks või töötlemiseks, ning kui need ei kohusta kehtestama ühesuguseid hindu, välja arvatud siis, kui komisjon leiab, et seejuures välistatakse konkurents või ohustatakse [EÜ] artikli [33] eesmärke."

Vaidluse aluseks olevad asjaolud

6 Esimese Astme Kohtusse esitatud hagi aluseks olevad asjaolud, mis esitati vaidlustatud kohtuotsuses, võib käesoleva kohtuotsuse eesmärkidest lähtudes kokku võtta järgmiselt.

7 Kohtuasja C-101/07 P apellandi FNCBV liikmeteks on 300 Prantsusmaa veise-, sea- ja lambakasvatajate ühistut, ligikaudu 30 tapamaja ja lihatööstuse ühistut või ettevõtjat.

8 Kohtuasja C-110/07 P apellandid, st FNSEA, FNB, FNPL ja JA on Prantsuse õiguse alusel asutatud kutseliidud. FNSEA on Prantsusmaa suurim põllumajandustootjate kutseliit. Territoriaalsel tasandil koosneb see kohalikest kutseliitudest, mille liikmed on departemangude põllumajandustootjate ühendused või liidud (edaspidi „FDSEA"). FNSEA-sse kuuluvad ka 33 kutseühendust, mis esindavad igat liiki tootjate, sh FNB ja FNPL-i huve. JA esindab kuni 35-aastaseid põllumajandustootjaid. JA kohaliku keskusega ühinemiseks tuleb olla ühe FDSEA kohaliku kutseliidu liige.

9 Pärast seda, kui alates 2000. aasta oktoobrist avastati mitmes liikmesriigis veiste spongioosse entsefalopaatia, nn hullu lehma tõve uued juhtumid ning Ühendkuningriigis puhkes lammaste suu- ja sõrataud, võtsid ühenduse institutsioonid vastu rea meetmeid tarbijate usalduse kadumise tõttu, mis oli vähendanud üldist veiseliha tarbimist.

10 Laiendati nende sekkumismehhanismide kohaldamisala, mille eesmärk oli kõrvaldada turult teatud hulk veiseid, et muuta pakkumist nõudluse suhtes stabiilsemaks, ja kehtestati elusloomade kokkuostu kava ning rümpade ja poolrümpade pakkumismenetluse teel kokkuostu mehhanism, nn spetsiifiline ostukava. Peale selle lubas komisjon mitmel liikmesriigil, sealhulgas Prantsuse Vabariigil, anda veiselihasektorile toetusi.

11 2001. aasta septembris ja oktoobris kujunesid loomakasvatajate ja tapamajade vahelised suhted Prantsusmaal eriti pingsaks ja põllumajandustootjad pidasid eespool nimetatud meetmeid ebapiisavaks. Loomakasvatajate grupid pidasid ebaseaduslikult kinni veoautosid, et kontrollida veetava liha päritolu, ning piirasid ümber tapamaju. Mõnikord lõppesid need juhtumid seadmete ja liha hävitamisega. Vastutasuks tapamajade piiramise lõpetamise eest nõudsid meelt avaldavad loomakasvatajad eelkõige, et tapamajad lõpetaksid liha impordi ja kohaldaksid nn kutseliidu hinnaskaalat.

12 2001. aasta oktoobris toimus veisekasvatajate ühenduste, st FNSEA, FNB, FNPL ja JA ning tapamajade ühenduste, st Fédération nationale de l'industrie et des commerces en gros des viandes (edaspidi „FNICGV") ja FNCBV vahel mitu kohtumist. Prantsusmaa põllumajandusministri palvel korraldatud 24. oktoobri 2001. aasta kohtumise tulemusena sõlmisid need kuus ühendust veisekasvatajate ja tapamajade ühenduste kokkuleppe praagitud lehmade tapamajja minimaalse sisseostuhinna skaala kohta (edaspidi „24. oktoobri 2001. aasta kokkulepe"). Komisjon saatis 30. oktoobril 2001 Prantsusmaa ametiasutustele kirja, milles ta palus selle kokkuleppe kohta teavet.

13 24. oktoobri 2001. aasta kokkulepe koosnes kahest osast. Esimene osa puudutas ajutist veiseliha impordi peatamise kohustust, milles ei tehtud vahet veiseliha liikide alusel. Teine osa kehtestas kohustuse rakendada praagitud lehmade, st tõu- või piimalehmade tapamajja sisseostu hinnaskaalat, mille üksikasjad määrati kindlaks selles kokkuleppes. Seega sisaldas kokkulepe teatavate veiserümpade kategooriate kilohindade hinnakirja ja teiste kategooriate suhtes rakendatavat hinna arvutamise viisi, mis põhines eelkõige ühenduse ametiasutuste poolt kindlaksmääratud spetsiaalsel ostuhinnal. Kokkulepe pidi jõustuma 29. oktoobril 2001 ning kehtima kuni 2001. aasta novembri lõpuni.

14 Prantsuse ametiasutused vastasid komisjoni 30. oktoobri 2001. aasta informatsiooninõudele 9. novembri 2001. aasta kirjaga.

15 9. novembril 2001 esitas komisjon FNSEA-le, FNB-le, FNPL-le, JA-le ja FNICGV-le määruse nr 17 artikli 11 alusel informatsiooninõude. Kuna komisjon ei olnud sel ajal teadlik, et ka FNCBV oli 24. oktoobri 2001. aasta kokkuleppele alla kirjutanud, siis ei saatnud ta informatsiooninõuet FNCBV-le. Nimetatud viis ühendust vastasid informatsiooninõudele 15. ja 23. novembril 2001.

16 19. novembril 2001 teavitas FNICGV esimees FNSEA esimeest sellest, et ta oli kohustatud tooma ettepoole kokkuleppe kohaldamise ajavahemiku lõppkuupäeva, mis oli esialgu ette nähtud 30. novembriks 2001.

17 26. novembril 2001 saatis komisjon 24. oktoobri 2001. aasta kokkuleppele alla kirjutanud kuuele ühendusele hoiatuskirja, milles ta teatas, et temale teatavaks tehtud asjaolud viitavad ühenduse konkurentsieeskirjade rikkumisele, ning palus ühendustel esitada oma märkused ja ettepanekud hiljemalt 30. novembriks 2001. Selles kirjas teatas komisjon, et „[k]ui selle ajavahemiku jooksul rahuldavaid ettepanekuid ei esitata, kavatseb [ta] algatada menetluse nende rikkumiste tuvastamiseks, nõuda nende lõpetamist juhul, kui [24. oktoobri 2001. aasta] kokkulepet pikendatakse, ning vajaduse korral kavatseb ta määrata trahve". Ühendused vastasid komisjonile, täpsustades, et kokkulepe lõppeb 30. novembril 2001 ning seda ei pikendata.

18 Komisjon viis 17. detsembril 2001 määruse nr 17 artikli 14 lõike 3 alusel läbi uurimise FNSEA ja FNB ruumides Pariisis ning eespool nimetatud määruse artikli 14 lõike 2 alusel FNICGV ruumides samas linnas.

19 24. juunil 2002 võttis komisjon vastu kõnealusele kuuele ühendusele adresseeritud vastuväiteteatise. Ühendused esitasid oma kirjalikud märkused 23. septembril ja 4. oktoobril 2002. Ühendused kuulati ära 31. oktoobril 2002. Komisjon saatis 10. jaanuaril 2003 ühendustele informatsiooninõude määruse nr 17 artikli 11 alusel. Komisjon palus neilt, et nad esitaksid 2001. ja 2002. aasta kohta iga ühenduse tulu kogusumma ja jaotuse vastavalt nende allikale, samuti nende ühenduste bilansid, andmed nende otseste ja/või kaudsete liikmete viimase majandusaasta kogukäibe ja veisekasvatuse või veiste tapamajja viimisega seotud käibe kohta. Ühendused vastasid 22., 24., 27. ja 30. jaanuari 2003. aasta kirjadega.

20 Komisjon võttis 2. aprillil 2003 vastu vaidlustatud komisjoni otsuse, mille adressaadid olid apellantideks olevad ühendused ja FNICGV.

21 Selle otsuse kohaselt rikkusid ühendused EÜ artikli 81 lõiget 1, kuna nad sõlmisid 24. oktoobri 2001. aasta kokkuleppe, millega kehtestati teatavate veiseliha kategooriate minimaalne kokkuostuhind ja peatati veiseliha import Prantsusmaale, ning kuna nad sõlmisid 2001. aasta novembri lõpus ja detsembri alguses samasisulise suulise kokkuleppe (edaspidi „suuline kokkulepe"), mis hakkas kehtima pärast 24. oktoobri 2001. aasta kokkuleppe kehtivuse lõppemist.

22 Vaidlustatud komisjoni otsuse põhjendustes 135–149 jättis komisjon asjas kohaldamata määruses nr 26 teatud põllumajandustoodete tootmise ja turustamisega seotud tegevuste jaoks ette nähtud erandi, leides, et 24. oktoobri 2001. aasta kokkulepe ja suuline kokkulepe ei olnud EÜ artiklis 33 ette nähtud ühise põllumajanduspoliitika eesmärkide saavutamiseks vajalikud. Peale selle ei kuulunud vaidlusalune kokkulepe

nõukogu 17. mai 1999. aasta määruses (EÜ) nr 1254/1999 veise- ja vasikalihaturu ühise korralduse kohta (EÜT L 160, lk 21; ELT eriväljaanne 03/25, lk 339) või selle rakendusaktides ette nähtud abinõude hulka. Lisaks ei ole võetud meetmed komisjoni sõnul proportsionaalsed väidetavalt taotletud eesmärkidega.

23 Vaidlustatud komisjoni otsuse kohaselt algas rikkumine 24. oktoobril 2001 ja kestis vähemalt 11. jaanuarini 2002, mil lõppes viimane komisjonile teadaolev üleriigilise kokkuleppe alusel sõlmitud kohalik kokkulepe.

24 Lähtuvalt rikkumise olemusest ja asjaomase turu geograafilisest ulatusest pidas komisjon rikkumist väga raskeks. Iga üksiku apellandiks oleva ühenduse vastutuse määra kindlakstegemiseks lähtus komisjon suurima põllumajandustootjate ühenduse FNSEA kogutud aastase liikmemaksu ja iga ühenduse poolt eraldi kogutud aastase liikmemaksu suhtarvust. Kuna rikkumine oli kestnud lühikest aega, siis komisjon põhisummat ei suurendanud.

25 Seejärel arvestas komisjon apellantideks olevate ühenduste puhul mitmete raskendavate asjaoludega:

– ta suurendas 30% võrra FNSEA-le, FNB-le ja JA-le määratud trahvide summat, kuna nende liikmed tarvitasid vägivalda, et sundida tapamajade ühendusi 24. oktoobri 2001. aasta kokkulepet täitma;

– ta pidas kõikide apellantideks olevate ühenduste puhul raskendavaks asjaoluks seda, et kokkulepet jätkati salaja pärast komisjoni 26. novembri 2001. aasta hoiatuskirja saamist, ning suurendas nende trahvi 20% võrra; ja

– ta võttis arvesse FNB väidetavalt ülekaalukat rolli rikkumise ettevalmistamises ja toimepanemises, suurendades kõnealusele ühendusele määratud trahvi 30% võrra.

26 Lisaks sellele võttis komisjon arvesse erinevaid kergendavaid asjaolusid:

– arvestades FNPL-i passiivset või käsutäitja rolli, vähendas ta tema trahvisummat 30% võrra;

– FNCBV osas võttis komisjon arvesse esiteks Prantsuse põllumajandusministri jõulist sekkumist 24. oktoobri 2001. aasta kokkuleppe sõlmimise toetuseks (vähendamine 30% võrra) ja teiseks asjaolu, et talupidajad piirasid FNCBV liikmete hooned ebaseaduslikult ümber (täiendav vähendamine 30% võrra).

27 Vastavalt suuniste punkti 5 alapunktile b võttis komisjon lisaks arvesse kõnesoleva juhtumi erilisi asjaolusid, iseäranis majanduslikku konteksti, mida iseloomustab sektoris valitsev kriis, ja vähendas eespool kirjeldatud suurenduste ja vähenduste tulemusena saadud trahvisummat 60% võrra.

28 Vaidlustatud komisjoni otsuse resolutsioon sisaldab eelkõige järgmisi sätteid:

„*Artikkel 1*

Kuna [FNSEA], [FNB], [FNPL], [JA], [FNICGV] ja [FNCBV] sõlmisid 24. oktoobril 2001 kokkuleppe, millega peatati veiseliha import Prantsusmaale ja kehtestati minimaalne kokkuostuhind seoses teatavate veiseliha kategooriatega, ning kuna nad sõlmisid 2001. aasta novembri lõpus ja detsembri alguses samasisulise suulise kokkuleppe, siis rikkusid nad [EÜ] artikli 81 lõiget 1.

Rikkumine algas 24. oktoobril 2001 ja kestis vähemalt 11. jaanuarini 2002.

Artikkel 2

Artiklis 1 nimetatud ühendustel tuleb nimetatud artiklis osutatud rikkumine viivitamata lõpetada, juhul kui nad seda juba teinud ei ole, ja nad peavad tulevikus hoiduma mis tahes kokkuleppest, millel võib olla samasugune või sarnane ese või mõju.

Artikkel 3

Määratakse järgmised trahvid:

– FNSEA: 12 miljonit eurot,

– FNB: 1,44 miljonit eurot,

– JA: 600 000 eurot,

– FNPL: 1,44 miljonit eurot,

– FNICGV: 720 000 eurot,

– FNCBV: 480 000 eurot.”

Menetlus Esimese Astme Kohtus ja vaidlustatud kohtuotsus

29 FNCBV ühelt poolt ning FNSEA, FNB, FNPL ja JA teiselt poolt esitasid kaks hagiavaldust, mis saabusid Esimese Astme Kohtu kantseleisse vastavalt 19. ja 20. juunil 2003 ja milles paluti vaidlustatud komisjoni otsus tühistada; teise võimalusena paluti neile määratud trahvid tühistada või trahvisummasid vähendada. Hagiavalduse, mille FNICGV esitas 7. juulil 2003, jättis Esimese Astme Kohus 9. novembri 2004. aasta määrusega hagi vastuvõetamatuse tõttu rahuldamata.

30 6. novembri 2003. aasta määrustega anti Prantsuse Vabariigile mõlemas kohtuasjas luba hagejateks olevate ühenduste nõuete toetuseks menetlusse astuda. 3. aprilli 2006. aasta määrusega kohtuasjad liideti.

31 Vaidlustatud kohtuotsuses otsustas Esimese Astme Kohus:

– vähendada kohtuasja T-217/03 hageja FNCBV trahvisummat 360 000 euroni;

– vähendada kohtuasja T-245/03 hagejateks olevate ühenduste trahve ja määrata uued trahvid: FNSEA-le 9 000 000 eurot, FNB-le 1 080 000 eurot, FNPL-ile 1 080 000 eurot ja JA-le 450 000 eurot;

– jätta hagid ülejäänud osas rahuldamata;

– jätta hagejateks olevate ühenduste kanda nende põhimenetluse kohtukulud ja mõista neilt välja kolm neljandikku komisjoni nimetatud menetluse kohtukuludest;

– jätta komisjoni kanda üks neljandik tema põhimenetluse kohtukuludest ja mõista temalt välja kõik ajutiste meetmete kohaldamise menetlusega seotud kohtukulud; ja

– jätta menetlusse astuja, Prantsuse Vabariigi kohtukulud tema enda kanda.

Menetlus Euroopa Kohtus

32 Euroopa Kohus suunas 29. jaanuari 2008. aasta otsusega mõlemad asjad arutamiseks kolmandale kojale, mille koosseisu kuuluvad kolmanda koja esimees A. Rosas ning kohtunikud U. Lõhmus (ettekandja), J. Klučka, A. Ó Caoimh ja P. Lindh. Kuna ükski pool ei nõudnud suuliste seisukohtade ärakuulamist, otsustas Euroopa Kohus selleks ettenähtud kohtuistungit mitte korraldada. Kohtujurist esitas oma ettepaneku 17. aprilli 2008. aasta kohtuistungil, mille lõppemisel lõpetati ka suuline menetlus.

33 Kuna kohtunik Lindh'il esines takistus, otsustas Euroopa Kohtu kolmas koda, olles kohtujuristi ära kuulanud, uuendada kodukorra artikli 61 kohaselt suulise menetluse, et asendada see kohtunik kodukorra artikli 11e esimese lõigu alusel artikli 11c lõikes 2 märgitud nimekirjade järjestuse kohaselt määratud kohtunikuga, käesoleval juhul J. N. Cunha Rodriguesega.

34 Pärast seda, kui kohtujurist oli 16. oktoobri 2008. aasta kohtuistungil oma ettekande teinud, lõpetati suuline menetlus.

Apellatsioonmenetluse poolte nõuded

35 Kohtuasjas C-101/07 P palub FNCBV Euroopa Kohtul:

– tühistada vaidlustatud kohtuotsus;

– tühistada vaidlustatud komisjoni otsus;

– teise võimalusena vähendada trahvi, milleks vaidlustatud kohtuotsuses määrati 360 000 eurot, ja

– igal juhul mõista Esimese Astme Kohtu põhimenetluse ja Euroopa Kohtu põhimenetluse kõik kulud välja komisjonilt.

36 Kohtuasjas C-110/07 P paluvad FNSEA, FNB, FNPL ja JA Euroopa Kohtul:

– tühistada vaidlustatud kohtuotsus;

– tühistada vaidlustatud komisjoni otsus;

– teise võimalusena vähendada trahve, milleks vaidlustatud kohtuotsuses määrati FNSEA-le 9 000 000 eurot, FNB-le 1 080 000 eurot, FNPL-ile 1 080 000 eurot ja JA-le 450 000 eurot, ja

– igal juhul mõista Esimese Astme Kohtu ja Euroopa Kohtu menetluste kõik kulud välja komisjonilt.

37 Prantsuse Vabariik palub Euroopa Kohtul mõlemad apellatsioonkaebused rahuldada ja vaidlustatud kohtuotsus tühistada.

38 Komisjon palub mõlemad apellatsioonkaebused jätta rahuldamata ja mõista kohtukulud välja apellantideks olevatelt ühendustelt.

Apellatsioonkaebused

39 Pärast poolte ja kohtujuristi ärakuulamist liideti kohtuasjad C-101/07 P ja C-110/07 P kodukorra artikli 43 alusel nende teineteisega seotuse tõttu Euroopa Kohtu presidendi 18. aprilli 2007. aasta määrusega nii kirjaliku ja suulise menetluse kui ka lõpliku kohtuotsuse huvides.

Vaidlustatud kohtuotsuse tühistamise nõude põhjendamiseks esitatud väited

40 Apellatsioonkaebuses tugineb FNCBV viiele väitele, millega ta põhjendab vaidlustatud kohtuotsuse ja vaidlustatud komisjoni otsuse tühistamise nõuet ja millest mõned koosnevad mitmest osast:

– esimese väite kohaselt on rikutud õigusnormi, kuna Esimese Astme Kohus jättis tähelepanuta asjaolu, et komisjon rikkus vastuväiteteatises kaitseõigust (vaidlustatud kohtuotsuse punktid 217–225);

– teise väite kohaselt on Esimese Astme Kohus moonutanud järgmisi tõendeid:

– FNB direktori 29. novembri 2001. aasta kohtumise omakäelised märkmed (vaidlustatud kohtuotsuse punktid 169–174);

– FNB asepresidendi 4. detsembril 2001 Vendée Agricole'ile antud intervjuu (vaidlustatud kohtuotsuse punkt 176);

– Vendée tootjate ühenduse 5. detsembri 2001. aasta märgukiri (vaidlustatud kohtuotsuse punkt 177);

– FNPL-i 10. detsembri 2001. aasta infoleht (vaidlustatud kohtuotsuse punkt 179); ja

– FNB direktori 5. detsembri 2001. aasta kohtumise omakäeliste märkmete teatud lõigud (vaidlustatud kohtuotsuse punkt 180);

– kolmanda väite kohaselt on rikutud õigusnormi FNCBV suulise kokkuleppega liitumise kohta esitatud tõendite hindamisel, sest:

– Esimese Astme Kohus on rikkunud õigusnormi selle ühenduse poolt nimetatud kokkuleppega liitumisele õigusliku kvalifikatsiooni andmisel, ja

– vaidlustatud kohtuotsuse põhjendustes esineb vastuolu selle liitumise tuvastamise ja nimetatud ühenduse vastu toimepandud vägivallaaktide asetleidmise vahel;

– teise võimalusena esitatud neljanda väite kohaselt ei ole 24. oktoobri 2001. aasta kokkulepe ja suuline kokkulepe konkurentsivastased, mistõttu Esimese Astme Kohus on rikkunud õigusnormi, kvalifitseerides 24. oktoobri 2001. aasta kokkuleppe konkurentsivastaseks ja jättes arvesse võtmata selle kokkuleppe pikendamise mõju, ning

– viienda väite kohaselt on Esimese Astme Kohus rikkunud õigusnormi, kuna ta on vääralt kohaldanud määruse nr 17 artikli 15 lõiget 2, sest

– ta on rikkunud põhjendamiskohustust ja

– tema põhjendused on vastuolulised.

41 FNCBV esitab ka kuuenda väite, mille kohaselt tuleb vaidlustatud kohtuotsus osaliselt tühistada ja talle määratud trahvi vähendada, sest Esimese Astme Kohus on õigusnormi rikkunud määruse nr 17 artikli 15 lõike 2 väära kohaldamise tõttu.

42 FNSEA, FNB, FNPL ja JA põhjendavad oma apellatsioonkaebust järgmise nelja väitega:

– esimese väite kohaselt on moonutatud tõendeid, kuna Esimese Astme Kohus jättis tähelepanuta kaks olulist tõendit, millest nähtub, et 24. oktoobri 2001. aasta kokkulepe ei kehtinud kauem kui 30. novembrini 2001 (vaidlustatud kohtuotsuse punktid 159–190);

– teise väite kohaselt on rikutud kaitseõigust, kuna Esimese Astme Kohus leidis, et komisjoni vastuväiteteatis oli piisavalt selge ja täpne (vaidlustatud kohtuotsuse punktid 217–225);

– kolmanda väite kohaselt on rikutud määruse nr 17 artikli 15 lõiget 2, kuna tuvastades, et komisjoni määratud trahvid ei ületanud selles sättes kehtestatud ülempiiri, lähtus Esimese Astme Kohus apellantideks olevate ühenduste liikmete kogukäivetest (vaidlustatud kohtuotsuse punktid 312–334), ja

– neljandaks on väidetavalt rikutud mitmekordse karistamise keeldu ja karistuse proportsionaalsuse põhimõtet, kuna Esimese Astme Kohus määras igale ühendusele eraldiseisva trahvi, võttes arvesse nende ühenduste ühiste liikmete kogukäibeid (vaidlustatud kohtuotsuse punktid 340–346).

FNCBV esimene väide ning FNSEA, FNB, FNPL ja JA teine väide, mille kohaselt on rikutud õigusnormi, kuna Esimese Astme Kohus ei tuvastanud komisjoni vastuväiteteatises kaitseõiguse rikkumist

43 FNCBV leiab oma esimeses väites ning FNSEA, FNB, FNPL ja JA oma teises väites, et vastuväiteteatises piirdus komisjon nende peamiste faktiliste ja õiguslike asjaolude ülesloetlemisega, mille esinemisel võib trahvi määrata, nagu rikkumise raskus ja kestus ning selle toimepanemine tahtlikult või hooletuse tõttu, kuigi vastupidi sellele, mida leidis Esimese Astme Kohus, oleks vastuväiteteatises tulnud ära märkida, et võimalik trahv arvutatakse nende liikmete käibe alusel.

44 Nende kahe väitega ei saa nõustuda.

45 Vaidlustatud kohtuotsuse punktist 219 nähtub, et argument, mille kohaselt oleks komisjon pidanud vastuväiteteatises mainima, et ta kavatseb trahvisumma kindlaksmääramisel võtta arvesse ka teiste apellantideks olevate ühenduste liikmete käivet, on juba esitatud Esimese Astme Kohtus, ning vaidlustatud kohtuotsuse punktis 224 on Esimese Astme Kohus selle argumendi õigesti tagasi lükanud, tuginedes nimetatud kohtuotsuse punktides 222 ja 223 viidatud Euroopa Kohtu praktikale.

46 Nii leidis Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 221, et vaidlustatud komisjoni otsuse vastuvõtmisel võttis komisjon hagejateks olevate ühenduste lihtliikmete käibeid arvesse selleks, et kontrollida, kas määratud trahvid ei ületa määruse nr 17 artikli 15 lõikega 2 kehtestatud 10% ülempiiri.

47 Nagu märkis ka Esimese Astme Kohus, tuleneb Euroopa Kohtu praktikast, et trahvimääradele viitamine vastuväiteteatise esitamise staadiumis, enne kui ettevõtja on saanud temale esitatud etteheidete kohta omapoolseid märkusi esitada, võimaldaks komisjoni otsust sobimatult ette aimata (7. juuni 1983. aasta otsus liidetud kohtuasjades 100/80–103/80: Musique Diffusion française jt *vs*. komisjon, EKL 1983, lk 1825, punkt 21).

48 Oma väite põhjendamisel leiavad nii FNCBV kui ka FNSEA, FNB, FNPL ja JA, et komisjoni kohustus märkida vastuväiteteatises, kuidas potentsiaalne trahv arvutatakse, oli seda enam ilmne, et ta muutis arvutusmeetodit võrreldes tavapäraselt trahvide arvutamiseks kasutatud meetodiga, ja Esimese Astme Kohus tõi selle asjaolu välja vaidlustatud kohtuotsuse punktis 237. Kuna ühendustel ei olnud võimalik arvestusmeetodi muutmist ette näha ja nad ei saanud seega ennast sellest aspektist kaitsta, oleks Esimese Astme Kohus pidanud tuvastama, et komisjon rikkus oma vastuväiteteatises kaitseõigust.

49 Vastavalt Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikale, mida Esimese Astme Kohus meenutas vaidlustatud kohtuotsuse punktis 218, on ettevõtja kaitseõigus tagatud, kui komisjon märgib vastuväiteteatises *expressis verbis*, et ta kaalub asjassepuutuvale ettevõtjale trahvi määramist ja märgib trahvi määramise aluseks olevad peamised faktilised ja õiguslikud asjaolud, nagu väidetava rikkumise raskusaste ja kestus, ning selle, kas asjaomane rikkumine pandi toime „tahtlikult või hooletusest". Sellest piisab, et end kaitsta mitte ainult rikkumise tuvastamise, vaid ka trahvi määramise suhtes (vt selle kohta eelkõige 28. juuni 2005. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P – C-208/02 P ja C-213/02 P: Dansk Rørindustri jt *vs*. komisjon, EKL 2005, lk I-5425, punkt 428).

50 Apellantideks olevate ühenduste liikmete käibe arvessevõtmise kohta trahvide arvutamisel tuleb vaid mainida, et selline komisjoni tegevuspraktika ei ole uus ja seda lubavad ka ühenduste kohtud (vt eelkõige 16. novembri 2000. aasta otsus kohtuasjas C-298/98 P: Finnboard *vs.* komisjon, EKL 2000, lk I-10157, punkt 66; samuti Esimese Astme Kohtu 23. veebruari 1994. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-39/92 ja T-40/92: CB ja Europay *vs*. komisjon, EKL 1994, lk II-49, punkt 139). Vastupidi apellantideks olevate ühenduste väidetule ei näi komisjon olevat muutnud trahvide arvutamise meetodit sellisel viisil, mis õigustaks vastuväiteteatises selle eraldi äramärkimist.

51 Esimese Astme Kohus ei ole seega rikkunud õigusnormi, leides, et komisjon ei ole rikkunud ei FNCBV ega FNSEA, FNB, FNPL ning JA kaitseõigust, jättes vastuväiteteatises märkimata, et ta kavatseb arvesse võtta nende ühenduste liikmete käivet, et kontrollida, kas järgitakse määruse nr 17 artikli 15 lõikes 2 kehtestatud 10% ülempiiri.

52 Seega tuleb FNCBV esimene väide ning FNSEA, FNB, FNPL ja JA teine väide põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

FNCBV teine väide, mille kohaselt on Esimese Astme Kohus moonutanud teatud tõendeid

53 Teises väites leiab FNCBV, et Esimese Astme Kohus on hinnanud asjaolusid ebatäpselt, muutes ilmselgelt talle esitatud tõendite mõtet, sisu või ulatust. Nimetatud ühendus on seisukohal, et toimiku terviklikul uurimisel selle kontekstis oleks Esimese Astme Kohus

pidanud jõudma järeldusele, et 24. oktoobri 2001. aasta kokkuleppe lõppemisel ei nõustunud see ühendus suuliselt ja salaja kokkuleppe kehtivuse pikendamisega.

54 Esimese Astme Kohtule esitatud dokumendid on järgmised:

– FNB direktori 29. novembri 2001. aasta kohtumise omakäelised märkmed (vaidlustatud kohtuotsuse punktid 169–174);

– muud dokumendid, täpsemalt FNB asepresidendi 4. detsembril 2001 Vendée Agricole'ile antud intervjuu ja Vendée tootjate ühenduse 5. detsembri 2001. aasta märgukiri (vaidlustatud kohtuotsuse punktid 176 ja 177), mis kinnitavad, et hagejateks olevad ühendused sõlmisid suulise kokkuleppe;

– FNPL-i 10. detsembri 2001. aasta infolehe teatud lõigud (vaidlustatud kohtuotsuse punkt 179) ja

– FNB direktori 5. detsembri 2001. aasta kohtumise omakäeliste märkmete teatud lõigud (vaidlustatud kohtuotsuse punkt 180).

55 Iga dokumendi osas heidab FNCBV Esimese Astme Kohtule sisuliselt ette mõtte muutmist ja järelikult asja aluseks olevate asjaolude ulatusele ebatäpse hinnangu andmist.

56 Komisjon leiab, et FNCBV soovib oma väitega vaidlustada Esimese Astme Kohtu poolt nendele dokumentidele omistatud tõenduslikku väärtust.

57 FNCBV märgib repliigis, et ta ei vaidlusta faktide tuvastamist Esimese Astme Kohtu poolt. Nimetatud ühenduse sõnul „on faktide tuvastamise eesmärk uurida faktide endi või neile antud hinnangute õigsust, kuid moonutamine tähendab tõendi sisu muutmist, selle peamiste aspektide või konteksti tähelepanuta jätmist".

58 Kõigepealt tuleb meenutada, et vastavalt väljakujunenud kohtupraktikale tuleneb EÜ artiklist 225 ja Euroopa Kohtu põhikirja artikli 58 esimesest lõigust, et ainult Esimese Astme Kohtus on pädev fakte tuvastama, välja arvatud juhul, kui tema poolt tuvastatu sisuline ebaõigsus tuleneb temale esitatud toimikumaterjalidest, ja neid fakte hindama. Kui Esimese Astme Kohus on faktid tuvastanud või neid hinnanud, on Euroopa Kohus vastavalt EÜ artiklile 225 pädev kontrollima nende faktide õiguslikku kvalifikatsiooni ja Esimese Astme Kohtu poolt neist tuletatud õiguslikke tagajärgi (vt eelkõige 6. aprilli 2006. aasta otsus kohtuasjas C-551/03 P: General Motors *vs*. komisjon, EKL 2006, lk I-3173, punkt 51, ja 22. mai 2008. aasta otsus kohtuasjas C-266/06 P: Evonik Degussa *vs*. komisjon, punkt 72).

59 Seega puudub Euroopa Kohtul pädevus tuvastada fakte ja põhimõtteliselt uurida tõendeid, millele Esimese Astme Kohus on nende faktide tõendamisel tuginenud. Kui need tõendid on hangitud õiguspäraselt, kui on järgitud õiguse üldpõhimõtteid ja

tõendamiskohustust ning tõendite hankimist puudutavaid menetlusnorme, on üksnes Esimese Astme Kohus pädev hindama talle esitatud tõendite tõenduslikku väärtust. See hinnang, välja arvatud juhul, kui tegemist on nende tõendite moonutamisega, ei ole seega iseenesest õigusküsimus, mida Euroopa Kohus saaks kontrollida (vt eelkõige eespool viidatud kohtuotsus General Motors *vs*. komisjon, punkt 52, ja eespool viidatud kohtuotsus Evonik Degussa *vs*. komisjon, punkt 73).

60 Samuti on oluline meenutada, et väidetav faktiliste asjaolude moonutamine peab toimiku materjale arvestades olema ilmne, ilma et oleks vaja fakte ja tõendeid uuesti hinnata (vt eelkõige eespool viidatud kohtuotsus General Motors *vs.* komisjon, punkt 54, ja eespool viidatud kohtuotsus Evonik Degussa *vs*. komisjon, punkt 74).

61 Käesolevas asjas ei väida FNCBV, et Esimese Astme Kohus on erinevaid FNCBV tsiteeritud dokumente sisuliselt ebatäpselt tõlgendanud. Ta heidab Esimese Astme Kohtule ette just seda, et ta ei võtnud nende dokumentide olulisi aspekte arvesse ega pannud neid õigesse konteksti. Tuleb aga asuda seisukohale, et „moonutamise" all vaidlustab FNCBV tegelikult Esimese Astme Kohtu poolt nende dokumentide sisule antud hinnangu.

62 Samuti tuleneb vaidlustatud kohtuotsuse punktidest selgelt, et Esimese Astme Kohus mitte ei tsiteeri asjassepuutuvate dokumentide sisu, vaid tõlgendab neid. Vaidlustatud kohtuotsuse punktides 169–180, mille FNCBV vaidlustab, analüüsib Esimese Astme Kohus erinevaid dokumente ja kaudseid tõendeid, arvestab nende õiget konteksti, tõlgendab neid ja hindab nende tõenduslikku väärtust iga dokumendi ja tõendi osas eraldi. Nimetatud kohtuotsuse punktis 185 järeldab ta, et neid tõendeid arvestades on komisjon õiguslikult piisavalt tõendanud, et 24. oktoobri 2001. aasta kokkuleppe täitmist jätkati.

63 Kuna ainult Esimese Astme Kohus on pädev tõendeid tõlgendama ja nende tõenduslikku väärtust hindama, on see väide vastuvõetamatu.

FNCBV kolmas väide, mis puudutab õigusnormi rikkumist selles osas, kuidas on hinnatud selle ühenduse suulise kokkuleppega liitumise kohta esitatud tõendeid

64 Kolmandas väites, mis on jaotatud kaheks osaks, leiab FNCBV, et Esimese Astme Kohus on vaidlustatud kohtuotsuse punktis 185 rikkunud õigusnormi, pidades tõendatuks FNCBV osalemist suulises kokkuleppes. Nimetatud ühenduse hinnangul võis Esimese Astme Kohus teda selles kokkuleppes osalemise eest süüdi mõista mitte oletuse alusel, vaid tõendades tema selget liitumist loomakasvatajate vahel sõlmitud keelatud kokkuleppega, arvestades konteksti, kus loomakasvatajad olid ühepoolselt väljendanud tahet kohaldada minimaalse kokkuostuhinna skaalat kui nende kutseliidu nõuet.

65 Selle väite esimeses osas märgib FNCBV, et Esimese Astme Kohus on õiguslikult vääralt tõlgendanud dokumente, millega ta tõendas nimetatud ühenduse väidetavat tahet täita 24. oktoobri 2001. aasta kokkulepet; nendest dokumentidest ei nähtu tema tegelikku tahet kohaldada minimaalse kokkuostuhinna skaalat ja peatada import pärast 24. oktoobri 2001. aasta kokkuleppe lõppemist. Ühendus viitab:

– FNB direktori 29. novembri 2001. aasta ja 5. detsembri 2001. aasta kohtumiste omakäelistele märkmetele (vaidlustatud kohtuotsuse punktid 172–180);

– Fédération régionale des syndicats d'exploitants agricoles'i Britannia esindaja poolt sama piirkonna FDSEA presidentidele saadetud 6. detsembri 2001. aasta kirjale (vaidlustatud kohtuotsuse punkt 178);

– FNPL-i 10. detsembri 2001. aasta infolehele (vaidlustatud kohtuotsuse punkt 179);

– Vendée FDSEA 18. detsembri 2001. aasta märgukirjale (vaidlustatud kohtuotsuse punkt 182) ja

– kohalikku tegevust puudutavatele kirjalikele dokumentidele (vaidlustatud kohtuotsuse punktid 183 ja 184).

66 Kuna FNCBV püüab küsitavaks muuta Esimese Astme Kohtu poolt faktilistele asjaoludele antud hinnangut, vaidlustades peamiselt asjaolu, et vaidlustatud kohtuotsuse punktides 169–184 välja toodud dokumentidest piisab, et tõendada tema osalemist 24. oktoobri 2001. aasta kokkuleppe täitmises pärast 2001. aasta novembri lõppu, tuleb selle väite esimene osa tunnistada vastuvõetamatuks, kuna selles palutakse faktilistele asjaoludele uue hinnangu andmist, mida Euroopa Kohus ei ole apellatsioonimenetluses pädev tegema, nagu meenutati ka käesoleva kohtuotsuse punktides 58 ja 59.

67 Kolmanda väite teises osas tõstatab FNCBV vaidlustatud kohtuotsuse põhjenduste vastuolu küsimuse, kuna Esimese Astme Kohus leidis, et see ühendus oli liitunud suulise kokkuleppega, pidades samas aga tõendatuks, et ühendusele etteheidetav käitumine oli tingitud loomakasvatajate avaldatud ühepoolsest survest. Viimati

mainitud seisukohaga möönis Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 279 ja 289, et loomakasvatajate vägivallaaktid olid ühepoolsed.

68 See FNCBV kolmanda väite teine osa tuleb samuti tagasi lükata, kuna see põhineb vaidlustatud kohtuotsuse tõlgendusel, mille kohaselt ei arvestata Esimese Astme Kohtu poolt antud hinnangute konteksti, st seda, et komisjon võttis arvesse raskendavaid asjaolusid, selleks et suurendada teatud loomakasvatajate ühendustele, nagu FNSEA, FNB ja JA määratud trahvi.

69 Esimese Astme Kohtule ei saa ette heita, et vaidlustatud kohtuotsuse põhjendused on vastuolulised, kuna vaidlustatud kohtuotsuse punktides 279 ja 289 välja toodud raskendavate asjaoludega on arvestatud alles pärast seda, kui iga ühenduse suulises kokkuleppes osalemise ulatus ja tingimused olid kindlaks määratud Esimese Astme Kohtu poolt uuritud tõendite alusel, mis on välja toodud vaidlustatud kohtuotsuse punktides 169–184 ja mis on käesoleva väite esimeses osas esitatud vastuväidete esemeks, mis aga käesoleva kohtuotsuse punktis 66 tagasi lükati. Neid tõendeid arvestades võis Esimese Astme Kohus, nagu märgib ka kohtujurist oma ettepaneku punktis 92, ilma igasuguse põhjenduste vastuoluta tuvastada, et käesolevas asjas oli sõlmitud kokkulepe ja et samal ajal võtsid loomakasvatajad teatud surve- või sunnimeetmeid.

70 Seega tuleb FNCBV kolmas väide osaliselt vastuvõetamatuse ja osaliselt põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

FNSEA, FNB, FNPL ja JA esimene väide, et tõendeid on moonutatud, sest Esimese Astme Kohus jättis arvesse võtmata kaks olulist tõendit selle kohta, et 24. oktoobri 2001. aasta kokkulepet pärast 30. novembrit 2001 ei pikendatud ning et Esimese Astme Kohtu sellekohane põhjendus on puudulik

71 FNSEA, FNB, FNPL ja JA leiavad oma esimeses väites, et Esimese Astme Kohus moonutas neid tõendeid, mis tõendasid, et kui pärast 30. novembrit 2001 taaskehtestati kohalikes kokkulepetes minimaalse kokkuostuhinna skaala hinnad, ei olnud see 24. oktoobri 2001. aasta kokkuleppe sõlminud ühenduste tahteavaldus, vaid tapamajadele kohalikul tasandil põllumajandustootjate kutseliitude avaldatud surve tulemus.

72 Nende ühenduste hinnangul oli see nii 11. detsembril 2001 FNB ühe juhataja poolt kohaliku omavalitsuse liidule faksiga saadetud dokumendi puhul, mis sisaldas minimaalse kokkuostuhinna skaalat ja selle juurde lisatud märkust „tähelepanu, seda hinnaskaalat kokkuleppega ei pikendatud", ning Fédération régionale des syndicats d'exploitants agricoles de Bretagne'i 12. detsembri 2001. aasta teadaannet, milles oli märgitud, et „Britannia FDSEA-d, kelle arvates on praegu täiskasvanud veiste hindades toimuvad muudatused vastuvõetamatud, teatavad loomakasvatajatele, et nad on kutseliidu kaudu hakanud ostjatele survet avaldama, et taaskehtestada novembri hindadega võrdsed hinnad".

73 Asjaolu, et eelmises punktis märgitud kahte dokumenti, mille ühendused esitasid Esimese Astme Kohtule pärast 17. mai 2006. aasta kohtuistungit, ei ole vaidlustatud kohtuotsuses mainitud, näitab FNSEA, FNB, FNPL ja JA arvates, et nimetatud kohtuotsuse tegemisel ei ole nendega üldse arvestatud. Nende hinnangul tõendavad need kaks dokumenti, et tootjate ühenduste arvates ei olnud tapamajade ühendused 24. oktoobri 2001. aasta kokkuleppega enam seotud ja seetõttu said tootjad hinna, mis oli kehtestatud sellest kokkuleppest tuleneva minimaalse kokkuostuhinna skaalaga, ainult tänu kutseliitude kohalikul tasandil avaldatavale survele. Jättes need kaks dokumenti analüüsimata, rikkus Esimese Astme Kohus oma põhjendamiskohustust ning vaidlustatud kohtuotsus on selles osas tühine.

74 On tõsi, et vaidluse asjaolude korrektseks hindamiseks peab Esimese Astme Kohus hoolikalt uurima ja arvesse võtma kõiki dokumente, mille pooled talle on esitanud, sh neid, mis nagu käesolevas asjas esitati toimikusse pärast kohtuvaidlusi kodukorra artikli 64 alusel võetud menetlust korraldavate meetmete raames. Samuti on tõsi, et vaidlustatud kohtuotsuses jättis Esimese Astme Kohus need kaks vaidlusalust dokumenti, st 11. detsembri 2001. aasta faksi ja 12. detsembri 2001. aasta teadaande, ära märkimata.

75 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt ei kohusta Esimese Astme Kohtu põhjendamiskohustus teda esitama ammendavat ja üksikasjalikku ülevaadet menetlusosaliste kõikidest argumentidest; põhjendus võib seega olla tuletatav tingimusel, et huvitatud isikutel on võimalik näha põhjusi, miks kõnealused meetmed on võetud, ning et pädeval kohtul on piisavalt tõendeid kohtuliku kontrolli teostamiseks (vt selle kohta 25. oktoobri 2001. aasta otsus kohtuasjas C-120/99: Itaalia *vs.* nõukogu, EKL 2001, lk I-7997, punkt 28, ja 25. oktoobri 2001. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ja C-219/00 P: Aalborg Portland jt *vs.* komisjon, punkt 372).

76 Et anda hinnang selle kohta, kas 24. oktoobri 2001. aasta kokkulepet uuendati suuliselt ja salaja pärast 30. novembrit 2001, uuris Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 164–184 detailselt hagejateks olevate ühenduste esitatud argumente arvestades dokumente, millele komisjon oli vaidlustatud otsuse vastuvõtmisel tuginenud ja mille tõenduslikku väärtust hagejateks olevad ühendused kritiseerisid. Esimese Astme Kohus leidis täpsemalt, et vaidlustatud kohtuotsuse punktides 169–184 analüüsitud dokumentide sisust sai järeldada, nagu tegi ka komisjon, et 29. novembri ja 5. detsembri 2001. aasta koosolekutel otsustati 24. oktoobri 2001. aasta kokkuleppe täitmist jätkata.

77 Lisaks toonitas Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 186 ja 187, et loomakasvatajate ühendused jätkasid salaja 24. oktoobri 2001. aasta kokkuleppe

täitmist, järgides kommunikatsioonistrateegiat, mille eesmärk oli avalikult kinnitada, et kokkulepet ei pikendatud, ja nõuti, et hinnaskaala kohaldamine toimuks kutseliidu nõudmisel.

78 Seega tuleb FNSEA, FNB, FNPL ja JA esitatud esimene väide põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

FNCBV esitatud neljas väide, et 24. oktoobri 2001. aasta kokkulepe ja suuline kokkulepe ei olnud konkurentsivastased kokkulepped

79 Teise võimalusena esitatud neljandas väites leiab FNCBV, et Esimese Astme Kohus oleks pidanud tuvastama, et 24. oktoobri 2001. aasta kokkulepe ei olnud konkurentsivastane, arvestades selle sõlmimise majanduslikku konteksti, ning et Esimese Astme Kohus oleks pidanud analüüsima selle kokkuleppe pikendamise võimalikke tagajärgi.

80 FNCBV on seisukohal, et 24. oktoobri 2001. aasta kokkuleppe konkurentsivastasuse hindamiseks oleks Esimese Astme Kohus pidanud arvestama majandusliku kontekstiga. Nimetatud ühenduse hinnangul on see kohtuasi väga eripärane, sest asjassepuutuva sektori majanduslik olukord oli äärmiselt erakorraline, mille tulemusena võtsid ühenduse ametiasutused loomakerede ostmist reguleerivaid sekkumismeetmeid, võimaldades loomakasvatajatel majandusraskustega toime tulla.

81 FNCBV on seisukohal, et Esimese Astme Kohus on rikkunud õigusnormi, leides, et komisjon ei olnud kohustatud tõendama 24. oktoobri 2001. aasta kokkuleppe pikendamist lähtuvalt mõjust, mis sellel kokkuleppel asjassepuutuval perioodil hindadele oli. FNCBV palub Euroopa Kohtul tuvastada, et sellel pikendamisel ei olnud mingit mõju, kuna selle piirkonna erinevad tapamajad ei pidanud minimaalse kokkuostuhinna skaala hindadest kinni. FNCBV esitab tabeli Prantsusmaa eri piirkondade tapamajade kokkuostuhindade kohta, millest väidetavalt nähtub, et tegelikult kohaldatavad hinnad erinesid piirkonniti ning olid pärast 24. oktoobri 2001. aasta kokkuleppe peatamist valdavalt madalamad selle skaalaga fikseeritud hindadest.

82 Selle väitega ei saa nõustuda, kuna see põhineb vaidlustatud kohtuotsuse punktide 81–93 vääral tõlgendusel.

83 Kõigepealt on Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 82 leidnud, et 24. oktoobri 2001. aasta kokkuleppega võetud impordi peatamise kohustuse eesmärk oli eraldada Prantsuse siseriiklik turg ja piirata nõnda konkurentsi ühisel turul. Esimese Astme Kohus leiab selle kohtuotsuse punktides 84 ja 85, et nimetatud kokkuleppe sõlminud ühendused leppisid kokku minimaalse kokkuostuhinna skaalas ja võtsid endale kohustuse seda järgida, piirates nii loomakasvatajate ja tapamajade vaheliste kaubandusläbirääkimiste võimalusi ja moonutades hindade kujunemist asjassepuutuval turul.

84 Edasi uuris Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 86–92 24. oktoobri 2001. aasta kokkuleppe sõlmimise konteksti. Esimese Astme Kohus võttis arvesse põllumajandustoodete turu – millele teatud eranditega kohalduvad ka ühenduse konkurentsieeskirjad – spetsiifikat ning selle kokkuleppe täitmise faktilisi ja õiguslikke asjaolusid veiselihasektori kriisiolukorras.

85 Esimese Astme Kohus märkis, et suure osa veiste osas olid kehtestatud hinnad komisjoni määratud sekkumishindadest oluliselt kõrgemad. Esimese Astme Kohus leidis ka, et hagejaks olevate ühenduste viidatud 22. detsembri 1999. aasta komisjoni määrust (EÜ) nr 2790/1999 asutamislepingu artikli 81 lõike 3 kohaldamise kohta vertikaalkokkuleppe ja kooskõlastatud tegevuse liikide suhtes (EÜT L 336, lk 21; ELT eriväljaanne 08/01, lk 364) ei tule asjas kohaldada, sest loomakasvatajate ühenduste liikmete toodang ületas olulisel määral asjaomase turu 30% ülempiiri, mistõttu see määrus ei lubanud neile vertikaalkokkulepetele kehtestatud grupierandit kohaldada.

86 Vaidlustatud kohtuotsuse uurimisel selgub, et vastupidi FNCBV väidetule võttis Esimese Astme Kohus 24. oktoobri 2001. aasta kokkuleppe konkurentsivastase olemuse hindamisel selle majanduslikku konteksti arvesse.

87 Lisaks tuleneb väljakujunenud kohtupraktikast, et EÜ artikli 81 lõike 1 kohaldamisel on kokkuleppe konkreetse mõju hindamine üleliigne, kui kokkuleppe eesmärk on takistada, piirata või kahjustada konkurentsi (vt selle kohta 13. juuli 1966. aasta otsus liidetud kohtuasjades 56/64 ja 58/64: Consten ja Grundig *vs*. komisjon, EKL 1966, lk 429, 496, ja 15. oktoobri 2002. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P – C-252/99 P ja C-254/99 P: Limburgse Vinyl Maatschappij jt *vs*. komisjon, EKL 2002, lk I-8375, punkt 491).

88 Kuna Esimese Astme Kohus järeldas käesolevas asjas, et 24. oktoobri 2001. aasta kokkuleppe konkurentsivastane eesmärk oli tõendatud, asus ta vaidlustatud kohtuotsuse punktis 93 õigesti seisukohale, et ta ei ole kohustatud uurima selle kokkuleppe meetmete konkreetset mõju konkurentsile. Kuna nimetatud kokkuleppe pikendamine pärast 30. novembrit 2001 oli samuti dokumentaalsete kaudsete tõenditega tõendatud, ei rikkunud Esimese Astme Kohus õigusnormi, järeldades, et puudus vajadus tõendada seda pikendamist lähtuvalt mõjust, mis kokkuleppel oli asjassepuutuval perioodil hindadele.

89 Seega tuleb FNCBV neljas väide põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

FNSEA, FNB, FNPL ja JA kolmas väide ning FNCBV viies väide, mille kohaselt on Esimese Astme Kohus rikkunud õigusnormi määruse nr 17 artikli 15 lõike 2 kohaldamisel

90 Kolmandas väites leiavad FNSEA, FNB, FNPL ja JA, keda toetab Prantsuse Vabariik, et Esimese Astme Kohus on rikkunud õigusnormi, kuna ta otsustas, et määruse nr 17 artikli 15 lõikes 2 kehtestatud trahvide ülempiiri võib arvutada nende liikmete käibe, mitte iga ühenduse käibe alusel. Apellantideks olevad ühendused on seisukohal, et tegemist on radikaalse muudatusega võrreldes kohtupraktikast tulenevate täpsete, objektiivsete ja õigustatud nõuetega, st et trahvi ülempiiri väljaarvutamisel ettevõtjate ühenduse liikmete käibe arvessevõtmise eelduseks on tingimus, et ühendusel on õigus oma sisemiste reeglite alusel liikmetele siduvaid kohustusi panna. Teise võimalusena lisab Prantsuse Vabariik, et kuna apellantideks olevatel ühendustel puudub õigus oma liikmetele siduvaid kohustusi panna, ei oleks Esimese Astme Kohus pidanud tunnistama, et ta võttis nende liikmete käivet eespool viidatud sättes kehtestatud trahvi ülempiiri väljaarvutamisel arvesse, ilma et ta oleks uurinud, kas 24. oktoobri 2001. aasta kokkulepe tegelikult veiselihaturgu mõjutas.

91 Viienda väite esimeses osas leiab FNCBV, et sellise uue suuna võtmine kohtupraktikas, mis ei ole piisavalt põhjendatud, on vastuolus õiguskindluse põhimõttega, kuna asjassepuutuvad ettevõtjad ei suuda eristada, millisel juhul hinnatakse määruse nr 17 artikli 15 lõikes 2 kehtestatud 10% ülempiiri ettevõtjate ühenduse käibe alusel ja millisel juhul hinnatakse seda ettevõtjate ühenduse liikmete käivete summa alusel.

92 Tuleb asuda seisukohale, et FNSEA, FNB, FNPL ja JA kolmas väide ning FNCBV viienda väite esimene osa põhinevad valel eeldusel, mille Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 316–319 õigesti vääraks on tunnistanud.

93 On tõsi, et määruse nr 17 artikli 15 lõikes 2 kehtestatud 10% ülempiiri võib väljakujunenud kohtupraktika kohaselt arvutada ettevõtjate ühenduse kõigi liikmete kogukäibe alusel vähemalt siis, kui ühendusel on õigus oma liikmetele siduvaid kohustusi panna, nagu meenutas ka Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 317. Arvestades aga, mida Esimese Astme Kohus märkis vaidlustatud kohtuotsuse järgmises punktis, ei välista see kohtupraktika, et erandlikel juhtudel võib mainitud kogukäibega arvestada ka siis, kui ettevõtjate ühendusel ei ole formaal-juriidilist õigust oma liikmetele kohustusi panna.

94 FNSEA, FNB, FNPL ja JA väidavad aga, et kõige hilisemas kohtupraktikas, st eespool viidatud kohtuotsuse Finnboard *vs*. komisjon punktis 66 välistas Euroopa Kohus selgelt ettevõtjate ühenduse liikmete käibe arvessevõtmise, kui ühendus ei saa oma liikmetele kohustusi panna.

95 Nimetatud kohtuotsuse sellise tõlgendusega ei saa nõustuda.

96 Nagu märkis ka kohtujurist oma ettepaneku punktis 53, tuleneb eespool viidatud kohtuotsuse Finnboard *vs*. komisjon punkti 66 kontekstist, et sellise ettevõtjate ühenduse liikmed, kellele komisjon trahvi oli määranud, ei võtnud rikkumise toimepanemisest osa. Seetõttu leidis Euroopa Kohus, et kui määratakse trahv ettevõtjate ühendusele, kelle enda käive ei ole seotud tema suuruse või võimsusega turul, võib komisjon piisavalt hoiatava trahvi määramiseks võtta arvesse tema

liikmeteks olevate ettevõtjate käibeid, kuid selleks peab nimetatud ühendusel oma sisemiste reeglite alusel olema õigus oma liikmetele kohustusi panna.

97 Nagu toonitab ka komisjon, asus Esimese Astme Kohus õigesti seisukohale, et kui ettevõtjate ühenduse liikmed on konkurentsivastase kokkuleppe täitmisest aktiivselt osa võtnud, nagu käesolevas asjas, siis võib karistuse määramisel aluseks võtta nende liikmete käibeid, isegi kui asjassepuutuval ettevõtjate ühendusel ei ole erinevalt eespool viidatud kohtuotsuse Finnboard *vs*. komisjon punktis 66 kirjeldatud olukorrast õigust oma liikmetele kohustusi panna. Seega on Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 319 õigesti leidnud, et nende käivete arvessevõtmine on põhjendatud „juhtumei[l], kus ühenduse poolt toimepandud rikkumine on seotud tema liikmete tegevusega ning kus ühendus osaleb konkurentsivastases tegevuses koostöös oma liikmetega otseselt nende kasu eesmärgil, kusjuures ühendusel endal puuduvad liikmete huvidest sõltumatud objektiivsed huvid".

98 Mis tahes teistsugune tõlgendus ei arvestaks vajadust tagada ühenduse konkurentsieeskirjade rikkumiste eest määratavate trahvide hoiatav mõju. Nagu Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 318 õigesti märkis, oleks vastasel juhul kaheldav, kas komisjon saab üldse rikkumise toimepanijatele määrata kohase suurusega trahvi, kuna ettevõtjate ühendust, kellel on väga väike käive, kuid kes ühendab ilma formaal-juriidilise siduvate kohustuste panemise õiguseta suurt hulka suure kogukäibega ettevõtjaid, saaks karistada vaid väga väikese trahviga, isegi kui ühenduse poolt toimepandud rikkumine võis märgatavalt mõjutada asjassepuutuvat turgu.

99 Vastupidi FNCBV väidetule nähtub vaidlustatud kohtuotsuse punktidest 318–325 selgelt, et Esimese Astme Kohus on oma otsust selles küsimuses õiguslikult piisavalt põhjendanud.

100 Apellantideks olevad ühendused väidavad ka, et selleks, et käesolevas asjas põhjendada sellise väljakujunenud kohtupraktika kohaldamata jätmist, mis puudutab tingimusi, mille esinemisel määruse nr 17 artikli 15 lõikes 2 sätestatud 10% käibe ülempiiri tuleb arvutada ettevõtjate ühenduse kõigi liikmete käivete alusel, tugines Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 320–323 neljale kriteeriumile, mis tulenesid sellistest kohtuasja asjaoludest, mida ta käsitles „erakorraliste asjaoludena". Need asjaolud esinevad siis, kui ettevõtjate ühenduse peamine eesmärk on kaitsta ja esindada oma liikmete huve, kui konkurentsivastane kokkulepe puudutab mitte ühenduse enda, vaid tema liikmete tegevust, kui nimetatud kokkulepe sõlmitakse ühenduse liikmete kasu eesmärgil ja kui viimased teevad konkurentsivastases tegevuses koostööd.

101 FNSEA, FNB, FNPL ja JA väidavad esiteks, et kolm nendest neljast kriteeriumist on ettevõtjate ühenduse puhul igal juhul täidetud. Teiseks ei tõenda kohalikud kokkulepped ja teatud loomakasvatajate rühmade tegevus, millele viidatakse vaidlustatud kohtuotsuse punktis 323, et nende ühenduste kõik aktiivsed liikmed tegid veiselihaturul koostööd, vaid et seda tegid ainult osa nendest. Seega ei saa Esimese Astme Kohtu järeldust õigustada objektiivse seosega nimetatud ühenduste ja nende kõigi liikmete vahel ja see järeldus ei tulene ka nende liikmete kaudsest osalemisest käesolevasse vaidlusesse puutuvas konkurentsivastases tegevuses.

102 Need argumendid põhinevad vaidlustatud kohtuotsuse vääral tõlgendusel ja nendega ei saa nõustuda.

103 Nimetatud kohtuotsuse punktis 319 on Esimese Astme Kohus määratlenud uued spetsiifilised kriteeriumid, mis kohalduvad juhul, kui rikkumise on toime pannud ettevõtjate ühendus, ning mis lisanduvad nendele kriteeriumidele, mida kohtupraktikas on juba tunnustatud. Vaidlustatud kohtuotsuse punktides 320–323 on Esimese Astme Kohus aga analüüsinud, kas kohtuasjas on hagejateks olevate ühenduste osas need spetsiifilised kriteeriumid täidetud, et seejärel otsustada, kas määruse nr 17 artikli 15 lõikes 2 sätestatud 10% ülempiir tuleb kindlaks määrata ühenduste liikmete või nende endi käibest lähtudes.

104 Esiteks tuleb märkida, et FNSEA, FNB, FNPL ja JA ei vaidlusta vaidlustatud kohtuotsuse punktides 320–322 Esimese Astme Kohtu poolt nende suhtes võetud seisukohti, ja teiseks, et nagu on meenutatud käesoleva kohtuotsuse punktis 59, ei ole faktiliste asjaolude ja tõendite hindamine iseenesest õigusküsimus, mida Euroopa Kohus saaks apellatsioonimenetluses kontrollida, v.a siis, kui neid on moonutatud (vt 19. septembri 2002. aasta otsus kohtuasjas C-104/00 P: DKV *vs*. Siseturu Ühtlustamise Amet, EKL 2002, lk I-7561, punkt 22, ja 13. märtsi 2008. aasta otsus kohtuasjas C-125/06 P: komisjon *vs*. Infront WM, EKL 2008, lk I-1451, punkt 57). Käesolevas asjas ei ole Euroopa Kohtus väidetud, et neid fakte on moonutatud.

105 FNCBV hinnangul ei ole tema puhul täidetud kaks neljast Esimese Astme Kohtu seatud kumulatiivsest kriteeriumist. Ühendus väidab esiteks, et 24. oktoobri 2001. aasta kokkuleppe sõlmimine ei olnud tema liikmete jaoks oluline, kuna see tõi kaasa veiste soovituslike minimaalsete kokkuostuhindade kohaldamise. See kokkulepe oli seega nende huvidega vastuolus. Lisaks ei võimaldanud nimetatud kokkuleppe sõlmimine tapamajasid uuesti avada, sest nende ümberpiiramine jätkus, nagu nähtub komisjoni toimikust. Nimetatud ühenduse liikmete huvi puudumist 24. oktoobri 2001. aasta kokkuleppele alla kirjutada kinnitab lisaks ka väga väike kohalike kokkulepete arv, millele komisjon on tuginenud.

106 Teiseks nähtub see, et FNCBV huvid on tema liikmete huvidest sõltumatud, mitte ainult sellest, et esimesel puudub viimastele siduvate kohustuste panemise õigus, vaid ka pärast 24. oktoobri 2001. aasta kokkulepet sõlmitud kohalike kokkulepete väikesest arvust.

107 Selle argumendiga ei saa nõustuda.

108 Kuna faktiliste asjaolude hindamine kuulub Esimese Astme Kohtu ainupädevusse, siis ei pea Euroopa Kohus kontrollima, kas Esimese Astme Kohus on vaidlustatud kohtuotsuse punktis 322 õigesti järeldanud, et 24. oktoobri 2001. aasta kokkulepe sõlmiti otseselt FNCBV lihtliikmete kasu eesmärgil, või selle kohtuotsuse punktis 323 õigesti järeldanud, et nimetatud kokkulepe viidi ellu just kohalike kokkulepete sõlmimise teel, mille üheks pooleks olid departemangude ühendused ja põllumajandustootjate kutseliidud ning teiseks pooleks tapamajad.

109 FNCBV leiab ka, et ei komisjon ega Esimese Astme Kohus ei ole tõendanud, et komisjoni otsust oli võimatu adresseerida apellantideks olevate ühenduste liikmeteks olevatele ettevõtjatele, mis oleks võimaldanud trahvid määrata nendele liikmetele individuaalselt. FNCBV hinnangul tuleneb suuniste punkti 5 alapunktist c, et komisjon võib ettevõtjate ühendusele määrata trahvi vaid juhul, kui ettevõtjate ühenduse liikmetele on individuaalsete trahvide määramine võimatu, ja sel juhul võib trahv olla võrdne trahvide summaga, mille ta oleks määranud ühenduse liikmetele. Kuna komisjon ja Esimese Astme Kohus ei ole ühendustele määratud trahvide arvutamisel apellantideks olevate ühenduste liikmete käivete summale tuginemist proovinudki põhjendada, on vaidlustatud kohtuotsus õigusvastane ja see tuleb tühistada.

110 Tuleb märkida, et suuniste punkti 5 alapunkti c rikkumise argumendi esitas FNCBV esimest korda alles apellatsiooniastmes. See on järelikult kodukorra artikli 42 lõike 2 kohaselt, mida vastavalt sama kodukorra artiklile 118 kohaldatakse ka apellatsioonkaebuste lahendamisel, uus väide, mis on aga vastuvõetamatu, kuna see ei tugine faktilistele ja õiguslikele asjaoludele, mis on tulnud ilmsiks menetluse käigus.

111 Järelikult tuleb FNSEA, FNB, FNPL ja JA kolmas väide ning FNCBV viienda väite esimene osa tagasi lükata osaliselt vastuvõetamatuse ja osaliselt põhjendamatuse tõttu.

112 Oma viienda väite teises osas leiab FNCBV, et vaidlustatud kohtuotsuse punktis 320 ja järgmistes punktides esitatud põhjendused on vastuolus sama kohtuotsuse punktis 341 ja järgmistes punktides esitatud põhjendustega, mis puudutavad mitmekordse karistamise keelu põhimõtte kohaldamist.

113 Et õigustada karistuse määramist mitte ühenduse liikmetele, vaid ühendustele endile, rõhutab Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 341 hagejateks olevate ühenduste poolt 24. oktoobri 2001. aasta kokkuleppele allakirjutamist, selles osalemist, selle eest vastutamist, isiklikku rolli selles ja isegi selle täitmist. Vaidlustatud kohtuotsuse punktis 320 ja järgmistes punktides on seevastu rõhutatud, et kokkulepe ei puudutanud hagejateks olevate ühenduste tegevust, et võetud meetmed neid ei kahjustanud, et nimetatud kokkulepe sõlmiti otseselt nende ühenduste liikmete kasu eesmärgil ja et kokkuleppe viisid ellu nende ühenduste liikmed.

114 Seega esitas Esimese Astme Kohus kaks vastukäivat põhjendust, millest esimeses leidis ta, et hagejateks olevatel ühendustel oli vahetu ja aktiivne roll 24. oktoobri 2001. aasta kokkuleppe sõlmimisel ja täitmisel, ning teises kinnitas, et need ühendused olid vaid oma liikmete tegevuse läbiviimiseks kasutatud läbipaistvad töövahendid.

115 Lisaks, tuginedes vaidlustatud kohtuotsuse punktis 341 ühenduste isiklikule osalusele rikkumistes, mille eest vaidlustatud komisjoni otsusega karistused määrati, tunnustas Esimese Astme Kohus kaudselt, et ühenduste liikmete käivete arvessevõtmine määruse nr 17 artikli 15 lõikes 2 sätestatud 10% ülempiiri väljaarvutamisel ei ole asjas õigustatud.

116 Prantsuse Vabariik leiab, et vaidlustatud kohtuotsuse punktis 343 esitatud Esimese Astme Kohtu kinnitusega, et vaidlustatud komisjoni otsuses ei määratud karistusi hagejaks olevate ühenduste lihtliikmetele, on vastuolus see, et ühenduste liikmete käivete arvessevõtmist nimetatud 10% ülempiiri väljaarvutamisel on sama kohtuotsuse punktis 319 põhjendatud asjaoluga, et 24. oktoobri 2001. aasta kokkulepe sõlmiti otseselt nimetatud liikmete kasu eesmärgil ja nendega koostöös.

117 Need väidetavad põhjenduste vastuolud tulenevad vaidlustatud kohtuotsuse väärast tõlgendusest. Seetõttu tuleb FNCBV viienda väite teine osa tagasi lükata.

118 Tuleb asuda seisukohale, et selle üle otsustamiseks, kas määruse nr 17 artikli 15 lõikes 2 sätestatud 10% ülempiir tuleb arvutada apellantideks olevate ühenduste kõigi liikmete

käivete alusel, kontrollis Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 320–323, kas nende puhul on täidetud nimetatud kohtuotsuse punktis 319 täpsustatud spetsiifilised kriteeriumid, st kas ühenduste toimepandud rikkumine puudutas nende liikmete tegevust ja kas need ühendused viisid asjassepuutuvat konkurentsivastast tegevust läbi otseselt oma liikmete kasu eesmärgil ja nendega koostöös. Selle kontrolli käigus pidi Esimese Astme Kohus analüüsima apellantideks olevate ühenduste rolli, tegema kindlaks 24. oktoobri 2001. aasta kokkuleppe esemeks oleva tegevuse ja sellest kokkuleppest kasu saajad ning uurima selle kokkuleppe täitmise korda.

119 Vaidlustatud kohtuotsuse punktides 341–345 lükkas Esimese Astme Kohus aga tagasi väite, et komisjon on rikkunud mitmekordse karistamise keelu põhimõtet. Esimese Astme Kohus tuvastas esiteks, et igale hagejaks olnud ühendusele oli karistus määratud tema isikliku osaluse ja vastutuse eest rikkumise toimepanemisel, sest kõik hagejaks olnud ühendused võtsid sellest osa, kuigi erineva aktiivsuse ja tegevusega. Teiseks leidis Esimese Astme Kohus, et vaidlustatud komisjoni otsuses ei ole ühte ja sama üksust ega isikut karistatud mitu korda sama teo eest, sest sellega ei määratud karistusi nende ühenduste otsestele või kaudsetele lihtliikmetele.

120 Esimese Astme Kohtu otsuse põhjendused ei ole seega vastukäivad, kuna oma arutluskäigu põhjal järeldas ta vaidlustatud kohtuotsuse punktis 324, et määruse nr 17 artikli 15 lõikes 2 sätestatud 10% ülempiiri väljaarvutamisel oli põhjendatud võtta arvesse hagejateks olevate ühenduste lihtliikmete käibeid, ja vaidlustatud kohtuotsuse punktis 344, et õigusrikkumise toimepannud isikud ei ole identsed, kuna vaidlustatud komisjoni otsusega ei karistatud samu üksuseid või isikuid mitu korda sama teo eest.

121 Sellest tuleneb, et FNCBV viienda väite teine osa tuleb põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

122 Järelikult tuleb FNSEA, FNB, FNPL ja JA kolmas väide ning FNCBV viies väide mõlemad terves ulatuses tagasi lükata.

FNSEA, FNB, FNPL ja JA neljas väide, mille kohaselt on rikutud mitmekordse karistamise keelu ja karistuse proportsionaalsuse põhimõtteid, kuna Esimese Astme Kohus määras igale ühendusele eraldi karistuse, arvestades nende ühiste liikmete kogukäivet

123 Neljandas väites leiavad FNSEA, FNB, FNPL ja JA, et Esimese Astme Kohus ei saanud mitmekordse karistamise keelu ja karistuse proportsionaalsuse põhimõtteid rikkumata ning põhjenduste vasturääkivuseta määrata eraldi karistusi FNSEA-le ja kõigile tema kolmele allühendusele, kellel on ühised veiselihaturul tegutsevad liikmed. Esimese Astme Kohus oleks pidanud asuma seisukohale, et neljast ühendusest ühelgi ei olnud iseseisvaid huve võrreldes nende ühiste liikmete huvidega või kolme teise ühenduse huvidega, ega oleks tohtinud kinnitada, et trahvisummade arvutamise meetod, mida komisjon iga ühenduse puhul kasutas ja mis põhines nende liikmete kogukäibel, oli õige.

124 Nimetatud ühendused väidavad, et Esimese Astme Kohus on mitme karistuse määramise õigustamiseks vaadelnud kõiki nelja apellandiks olevat ühendust üldises kontekstis, st kui eraldiseisvaid juriidilisi isikuid, kellel on oma eelarve ja huvid. Trahvi ülempiiri ületamata jätmise õigustamiseks käsitles ta kõiki ühendusi

24. oktoobri 2001. aasta kokkuleppe sõlmimise spetsiifilises kontekstis, st ühendustena, kes tegutsesid neljakesi kõik üht ja sama huvi ehk nende veiselihaturul tegutsevate ühiste liikmete huvi kaitstes. Neli apellandiks olevat ühendust on seisukohal, et arvestades ühenduste liikmete finantsilisi võimalusi, võis karistuse määrata ainult ühele ühendusele, kas FNSEA-le või FNB-le, kuhu kumbagi kuuluvad kõik ühised liikmed, ja et kolmele ülejäänud ühendusele karistuse määramisel oleks tulnud arvesse võtta vaid nende endi tulu.

125 Prantsuse Vabariik leiab, et kuna apellantideks oleva nelja ühenduse lihtliikmed võivad nendest mitme puhul olla ühised, on Esimese Astme Kohus üle hinnanud nende ühenduste majanduslikku võimsust. Seega tõi apellantideks olevatele neljale ühendusele trahvi ülempiiri kindlaksmääramisel neist igaühe liikmete käibe arvessevõtmine vältimatult kaasa ebaproportsionaalse trahvi.

126 Need argumendid, mille apellantideks olevad ühendused esitasid juba esimeses astmes, on Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 340–346 tagasi lükanud.

127 Esimese Astme Kohus tuletas esiteks meelde kohtupraktikat, mille kohaselt kohaldatakse *non bis in idem* põhimõtet – mis keelab sama isiku mitmekordse karistamise sama ebaseadusliku teo eest sama õigushüve kaitsmise eesmärgil –, kui on täidetud kolm tingimust: asjaolud on samad, õigusrikkumise toime pannud isik on sama ja kaitstav õigushüve on sama; Esimese Astme Kohus leidis, et käesolevas asjas on komisjon hagejateks olevatele ühendustele karistused määranud lähtuvalt iga ühenduse osaluse ja vastutuse ulatusest rikkumises.

128 Seejärel leidis Esimese Astme Kohus, et asjaolu, et FNB, FNPL ja JA on FNSEA liikmed, ei tähenda, et neid ühendusi karistati sama rikkumise eest mitu korda, arvestades seda, et nad on sõltumatud juriidilised isikud, neil on eraldi eelarved, nende eesmärgid ei pruugi alati kattuda ja nad korraldavad oma kutseliidu tegevust neile omaste spetsiifiliste huvide kaitseks.

129 Kohtupraktikast, mille kohaselt ei tähenda 10% ülempiiri kindlaksmääramine ettevõtjate ühenduse liikmete käibe alusel neile trahvi määramist ega seda, et asjassepuutuv ühendus on kohustatud kandma trahvi tasumise kohustuse üle oma liikmetele (vt eespool viidatud Esimese Astme Kohtu otsus CB ja Europay *vs*. komisjon, punkt 139), järeldas Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 343, et kuna vaidlustatud komisjoni otsusega ei karistatud üksikuid põllumajandustootjaid, kes on hagejateks olevate ühenduste kaudsed liikmed, siis ei takistanud ka asjaolu, et FNB, FNPL-i ja JA lihtliikmed on ühtlasi FNSEA liikmed, komisjoni iga kõnealust ühendust eraldi karistamast.

130 Seega võis Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 344 õigesti järeldada, et *non bis in idem* ja proportsionaalsuse põhimõtteid ei ole rikutud, et õigusrikkumise toimepannud isikud ei ole identsed ja et hagejateks olevate ühenduste otseseid või kaudseid liikmeid ei ole sama rikkumise eest mitu korda trahvitud.

131 Järelikult tuleb FNSEA, FNB, FNPL ja JA neljas väide põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

FNCBV kuues väide talle määratud trahvi vähendamise kohta

132 Kuuendas väites leiab FNCBV, et komisjon on talle 360 000 euro suuruse trahvi määramisega rikkunud määruse nr 17 artikli 15 lõiget 2, sest see summa ulatub peaaegu 20%-ni tema käibest, mis on tema tulu, kuigi viidatud säte kehtestab potentsiaalselt võimaliku määratava trahvi ülempiiriks 10% rikkumise toimepannud ettevõtjate käibest.

133 Kuna nimetatud väide põhineb vääral eeldusel, et komisjonil ei olnud õigust võtta arvesse apellantideks olevate ühenduste liikmete käivet, kontrollides, kas määratud trahvisumma ei ületa määruse nr 17 artikli 15 lõikes 2 kehtestatud käibe 10% ülempiiri, tuleb see väide tagasi lükata, sest see eeldus on käesoleva kohtuotsuse punktides 92–111 toodud põhjustel vale.

134 Kuna apellantideks olevate ühenduste kõik väited on tagasi lükatud, tuleb nende apellatsioonkaebused täies ulatuses rahuldamata jätta.

Kohtukulud

135 Kui apellatsioonkaebus on põhjendamata, siis otsustab Euroopa Kohtu kodukorra artikli 122 esimese lõigu kohaselt kohtukulude jaotuse Euroopa Kohus. Vastavalt kodukorra artikli 69 lõikele 2, mida sama kodukorra artikli 118 alusel kohaldatakse ka apellatsioonkaebuste suhtes, on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud.

136 Kuna komisjon on kohtukulude hüvitamist nõudnud ja apellantideks olevad ühendused on kohtuvaidluse kaotanud, mõistetakse kohtukulud välja apellantideks olevatelt ühendustelt.

137 Prantsuse Vabariik kannab ise oma kohtukulud.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kolmas koda) otsustab:

1. Jätta apellatsioonkaebused rahuldamata.

2. Mõista kohtukulud välja Coop de France bétail et viande'ilt, varem Fédération nationale de la coopération bétail et viande (FNCBV), Fédération nationale

des syndicats d'exploitants agricoles'ilt (FNSEA), Fédération nationale bovine'ilt (FNB), Fédération nationale des producteurs de lait'lt (FNPL) ja Jeunes agriculteurs'ilt (JA).

3. Jätta Prantsuse Vabariigi kohtukulud tema enda kanda.

Allkirjad